17/2

1867-2017

Philatelica

Philatelica 2017/2

A magyar bélyeg születésének 150. évfordulójára emlékező jelen lapszámunk cikkeit dr. Nagy Ferenc (Bécs) írta

The articles in recent commemorative number for 150th anniversary of the first Hungarian stamps are written by dr. Ferenc Nagy (Vienna)

Tartalom / Content:

Szerzőnkről − The author 1.

Patrióta bérmentesítések − Patriot cancellations 2.

Felezések − Bisects 5.

Az utolsó mohikán − The last Mohican *(ford: dr. Homonnay Géza)* 9.

Az 1945-46-os Újjáépítés-kiadás története − The story of the Rebuilding issue of 1945-46 12.

KÉRJÜK TAGJAINK SEGÍTÉSÉGÉT E CIKKEK MIELŐBBI FORDÍTÁSÁHOZ!

Szerkesztők / Editors Czirók Dénes és Szücs Károly

Tanácsadók / Consultants Filep László, bélyegszakértő / philatelic expert

Dr. Lővei György, a Gervay alapítvány elnöke
president of the Gervay Foundation

Mervyn Benford, President of The Hungarian Philatelic Society in Great Britain

Szerzőnkről

Dr. Nagy Ferenc a magyar XX. század második felének és a XXI. század elejének legendás filatéliai alakja. 1934. március 2-án született Budapesten és már gyerekkorában megcsapta a bélyeggyűjtés szele, mivel Édesapja − aki kivételes fizikai állapotban érte még meg a 99-dik születésnapját és az utolsó éveiben, évtizedeiben is nagyon aktívan részt vett a hazai és a nemzetközi rendezvényeken − is kiváló bélyeggyűjtő volt. Mint, ahogy az Újjáépítés bélyegekkel foglalkozó cikkében maga írja, gyermekkorában, 11-12 évesen már sorba állt Budapesten a bélyegekért a kibocsátás napján. Iskolai évei után a szokásos katonaság következett, amikor is jöttek az 1956-os forradalom eseményei. Ezekben a napokban fiatalos lendülettel a legkézenfekvőbb megoldást választva katonaként segítette a forradalmi ifjúságot fegyverekhez jutni. A forradalom elfojtása után távoznia kellett Magyarországról és a szomszédos Ausztria fővárosában, Bécsben eresztett gyökeret. Elvégezte a Bécsi Orvosi Egyetemet, majd hosszú évtizedekig általános orvosként, valamint pszichoszomatikus szaktudorként gyógyította a betegeket Bécsben és annak környékén.

Filatéliai szenvedélye már az 1960-as években újból előjött és lelkesen gyűjtötte a magyar bélyegeket. Kiváló logikával és kimagasló filatéliai érzékkel találta meg a magyar filatélia különlegességeit. Így ő volt az, aki az elsők között kezdte el gyűjteni az 1867-es kiadás magyar bélyegzéseit, futott leveleit. Már 1974-ben összefoglaló munkát jelentetett meg az 1867-es kiadás 50 kr-os bélyegéről, majd később a 25 kr-osról is. Kezdeményezője volt 1983-ban annak az Állásfoglalásnak, amely a Philatelica 83/2-es számában jelent meg és a kor legnevesebb magyar és külföldi gyűjtői írták alá. Ezen tevékenysége hatására kérte fel a Mafitt elnöksége jelen különszám megírására az 1867-es első magyar bélyegkiadás 150-dik évfordulója tiszteletére.

Dr. Nagy Ferenc az 1867-es bélyegek történetének részletes elemzésén túl behatóan foglalkozott még a magyar filatélia megannyi ágával, így pl. az 1945-ös budapesti tarifával, a homokbálványosi provizóriummal, a századforduló hajópostájával (különös tekintettel Peterdi kapitány életútjával), a Zala Somogy Gőzhajózási Társaság bélyegeivel, az Erdélyi hotelposták történetével, az 1945-46-os megszállási bélyegekkel, a Dunafejedelemségek területén lévő romániai magyar postákkal (amiről reprezentatív német-angol nyelvű könyvet is megjelentetett). El lehet mondani mindezen területekről, hogy amihez hozzányúlt, az mind felértékelődött a keze nyomán, pontosabban attól a tudástól, amelyet dr Nagy Ferenc a témához hozzátett. 1867-es nagy klasszikus gyűjteményének feldolgozási módszereit átvette a modernebb bélyegek kezelése terén is, és ez a sikerének az egyik kulcsa.

Számtalan cikket írt az elmúlt 40 év alatt a Filatéliai Szemle/Bélyegvilág hasábjain, akkor, amikor a hírek a nyugati világ filatelista életéből el voltak zárva a magyar olvasók elől, Ő rendszeresen tudósított a bécsi filatéliai élet érdekességeiről. Később számos cikket írt a Philatelica lapba különböző felfedezéseiről. Írásainak stílusa, a Tisztelt Olvasóknak nagy örömére szolgáló, sajátságos egyedi karaktere mindig első olvasásra felismerhető. Egyedi, unikális csillag ő a magyar filatélia egén.

2017. március *Czirók Dénes*

PATRIÓTA BÉRMENTESÍTÉSEK

Külföldi aukciós katalógusokban az osztrák-magyar klasszikus résznél tallózva mindig külön élvezet megcsodálni a szép, fekete-sárga bélyeges leveleket, noha áruk az átlaggyűjtő számára általában elérhetetlen. Az ilyen, 1 és 2 krajcáros bélyegekből álló bérmentesítéseknél aztán oda van biggyesztve a leírásnál, hogy aszongya „patriotische Frankatur“ ami „hazafias bérmentesítést“ jelent.

A K.u.K. Monarchia színe ugyanis fekete-sárga volt. E színben lobogtak a zászlók, minden, ami e színeket viselte, a császári házzal lett azonosítva.

Ausztria első 2 bélyegkiadása 5-5 értékből állt. Ezek a névértékek lefedték a leggyakoribb díjtételeket, lehetőleg egyes bérmentesítéssel. Az 1850-es kiadásnál a legkisebb névértékű bélyeg az egykrajcáros sárga volt. Ez biztosította az egy latos nyomtatvány díját belföldön. Aztán következett a kétkrajcáros fekete bélyeg, mely egy helyi levél díja volt. A 3, 6, 9 krajcárosok 10, 20 mérföldre, illetve azon felüli távolságú levelekre voltak felhasználhatóak.

Lombard-Velencében ugyanilyen színekben, de ötszörös névértékkel voltak forgalomban, „centesimi” értékjelzéssel.

1858-ban aztán új, bár azonos nevű pénznemet vezettek be, mely új tarifákat követelt. Így lett a nyomtatvány díja 1 helyett 2 krajcár, mely célra továbbiakban is egy sárga bélyeget használtak, de most már két krajcárért. A helyi levél díja kettőről 3 krajcárra emelkedett, melynek lerovására egy fekete bélyeg szolgált. A többi, mérföld alapú tarifák 5, 10 és 15 krajcárra változtak. (Az 1859-es kiadás típuskülönbségeit most elhanyagolhatjuk.)

Vizsgáljuk meg most, hogy pl. a Somogy megyei Istvándy faluban, ahol 1850 körül 1246 fő lakott, vajon hány nyomtatványt adhattak fel egy hónapban és hány helyi levelet kellett bérmentesíteni. Hány ilyen küldemény maradhatott egyáltalán fenn?

Nos, egyetlen egyet sem ismerünk. Tehát ez a meggondolás nem működik. Jó néhány küldemény maradt viszont fenn, melyeken ezek a bélyegek a fekete-sárga kombinációban, 6 vagy 9 kr értékben, levélen kerültek felhasználásra.

Tehát Istvándyban, ha a falusiaknak valami üzenni valójuk volt egymásnak, átbandukoltak az egyik utcából a másikba, és nem írtak „helyi levelet.“ Mivel a központi bélyegellátás során minden bélyegből kapott minden postaállomás, így megmaradtak a 2 krajcáros fekete bélyegek. Istvándyban nem adtak fel nyomtatványokat sem, mert nem volt egyetlen nagyobb vállalat vagy kereskedelmi táraság sem, melynek működéséhez szükséges lett volna nyomtatványok küldése. A helyi halálesetek közhírré tételére sem volt írásban szükség, mert annak amúgy is perceken belül híre ment a faluban. Így hát az 1 krajcáros sárga bélyeg, küldendő nyomtatványok hiányában, a 2 krajcáros feketével együtt ott maradt a postahivatalban készleten.

1. ábra: 2x1+2x2 kr-os bérmentesítés Istvándy-ból Warasdra (a Corinphila cég 2005. május 21-i árverési katalógusából)

1853: Faltbrief mit Inhalt frankiert mit zwei Werten 1 Kr. gelbocker (Type Ia) + zwei Werten 2 Kr. schwarz (Type Ia - rechte Marke mit Plattenfehler oben: Rahmenbruch) alternierend geklebt als sog. „Patriotische Frankatur" in leuchtend tiefen frischen Farben und allseits breit gerandet (linke Marke Randlinie links unten minimal touchiert), jeder Wert zentrisch und übergehend entwertet mit Zweikreisstempel „Istvandy 12/6", nach Warasdin mit rückseitigem Übergangsstempel von Nagy Kanisa sowie Ankunftsstempel. Dekorative Frankatur für den Spezialisten. Attest Ferchenbauer

2.ábra. Leírás az árverési katalógusból

Az összes szerző cikkeiben azt írogatja, hogy a bélyegellátás mindig a szükségnek megfelelően történt. Nos, mondhatjuk azt, hogy a fenti helyzetet néhány hónap múlva nem csak Istvándy, hanem minden más kis postahivatal észlelte Magyarországon, és a szükségletüket az Igazgatóságtól ezek szerint igényelték. Akkor viszont nem értem, miért nem igazodtak a szükséglethez? Miért alkalmazkodtak a merev sémához még vagy 17 évig?

A problematika ugyanis egészen az 1867-es kiadás bevezetéséig elhúzódik, de 1864-től már más színeket használtak az egyes névértékekhez, így a „patrióta-bérmentesítés" témája ettől fogva okafogyottá vált.

Ezeket a fekete-sárga bélyegeket a postamesterek a kis falvakban továbbra is nagy példányszámban kapták a bélyegellátmányban, ha kellett, ha nem. Szó sem volt arról, hogy a havi ellátmányokat a szükségletek szerint szállították ki. Ezek továbbra is, egészen az 1867-es kiadás megjeleneséig NEM A SZÜKSÉGLETEK SZERINT lettek elosztva. Miért? Valami oknak kellett lennie!

Véleményem szerint a Postaigazgatóságok megfelelő helyén ülő császári tisztviselők rosszindulatában kell keresnünk a feleletet. Nem hiszi el, Kedves Olvasó? Én sem hittem el, amíg a problémával nem kezdtem el komolyabban foglalkozni.

1850-es évet írunk, június elsején jelent meg ez első bélyeg az Osztrák-Magyar Monarchia területén. Mikor? Még egyszer! 1850 június! Valahogy annyira sematikusan gondolkodunk, hogy azonnal elkezd az agyunk az elsőnapi borítékok előidézésével szokásos, filatéliai módon gondolkodni. A másik sín, a történelmünk, ebben e gondolatmenetben nem kap helyet. Egyszerűen nem gondolunk arra, hogy mindez mindössze ¾ évvel a világosi fegyverletétel után történt, mellyel lezárult egy bátor kis nemzet másfél éves harca az egyesült cári és császári haderőkkel szemben − e harc kimenetele az oroszok beavatkozása nélkül kétes lett volna, és a háború elvesztése esetében a Monarchia és a császári ház bukásához vezetett volna.

Az elbukott szabadságharc után Bach belügyminiszter rengeteg megtorló intézkedéssel állt boszszút a magyarokon. Ezeknek még csak vázlatos felsorolása is megtörné jelen cikk kereteit. De egy kérdést engedjenek meg: el lehet képzelni, hogy azoknak a császári alkalmazottaknak, akik a közigazgatást hazánkban 1849-ben átvették, majd a továbbiakban irányították, érdekükben állt volna, hogy Magyarországon bármi is jól működhessen? Vagy esetleg inkább valószínű lenne az, hogy az osztrák „Friss oder stirb!" elv alapján ("zabálj, vagy dögölj meg") inkább sok minden megakadályozásában voltak érdekeltek? Mi érdekük lehetett a császáriaknak abban, hogy például a posta zökkenőmentesen dolgozzon?

Ez természetesen a közélet nem minden ágazatára terjedt ki, de az, hogy bizonyos ágazataira kiterjedt, logikusnak tűnik.Ezzel magyarázom az Istvándy és hasonló kis helységekből származó fekete-sárga frankatúrákat. Nem hazafiassággal! Világos után!

Megértem, hogy ez sok ellenérvet és vitát vált ki. Ezen olvasóimat egy kis türelemre kérem, következő munkámban, „A magyarországi felezésekről 1850-1867" címmel még egyszer foglalkozni fogunk a témával.

Akkor majd kinyílik a szemünk...

NYILATKOZAT!

Az 1956-os tragikus események után el kellett menekülnöm hazámból, mert életem veszélyben forgott. A forradalomban könnyelműen katonai egyenruhámban vettem részt, nem gondolva meg, hogy egy felkelést el is lehet veszteni. Így aztán, miután novemberben legyőztek minket és bajtársaimat már kezdték összeszedni, nem vártam ezt meg, menekülnöm kellett szeretett Budapestemről. Ausztria nagy megértéssel fogadott be, és mindent megtett, hogy egy új életet kezdhessek náluk. Magyarként egy rokon nép tagjának tekintettek, és nekem sem okozott nehézséget a teljes és sikeres integráció. Ezért az Osztrák Köztársaságnak és népének örökké hálás leszek és feltétel nélküli lojalitásomról biztosíthatom őket.

Ez azonban nem akadályoz abban, hogy bizonyos történelmi igazságtalanságokat ne elemezznék, kutatnék, hoznék nyilvánosságra. Minden barátságos viszonyban jobb, ha a problémákat megbeszéljük, megvitatjuk, megvilágítjuk, ahelyett, hogy a szőnyeg alá söpörnénk azokat.

Tekintsenek kérem így az alábbi kísérleti elemzésre. Egy konfliktusban előállt helyzet utólagos analízise. Nem több, és nem kevesebb. Ez barátságunkat nem rontja, hanem kölcsönösen segít egymás problémáinak jobb megértéséhez.

GONDOLATOK AZ 1850-1867 KÖZÖTT KIADOTT BÉLYEGEK FELEZÉSEINEK OKAIRÓL.

Noha csak nagyobb pénzű gyűjtőknek valók, mégis az első és második osztrák bélyegkiadás félbevágott bélyegeivel (de a későbbiekéivel is, bár ezekből már jóval kevesebb létezik) bérmentesített levelek gyűjtése ez időszakból nagyon nagy érdeklődésre tarthat számot. Még akkor is, ha e levelek gyűjtögetése sok magyar nyelvű falu nevének megtanulásával jár. Mert bizony az ilyen levelek jó része Magyarországról származik. Ez már dr. Jerger úr listájából is feltűnt, aki a 80-as években tudomásom szerint először sorolta fel könyvében a felezések előfordulásait. (Frankaturen, 1983, 303. old.) Utalással arra a tényre, hogy ezeket a gondolatmeneteket 1965-ben, a "Die Briefmarke" 82-ik számában már részben nyilvánosságra hozta.

Jerger dr. −szerintem teljesen helyesen − ezeket a „bélyegmegosztásokat" ("Briefmarkenteilungen") egy szükségszituációval magyarázta, a megfelelő címletek hiányával (felezett és harmadolt bélyegek). Ez a szükségmegoldás azonban hivatalosan nem volt engedélyezve, viszont megtiltva sem. A helyi postamesterre bízták, hogy a küldeményt továbbengedi-e vagy az „érvénytelen" bélyegek miatt megportózza azt. A legtöbb megosztott bélyeges levél (az ismert levelek mintegy 80%-a) utólagos portózás nélkül érte el a címzettet.

A „megosztott bélyegek“ kifejezés helyett a könnyebb olvashatóság céljából a továbbiakban a „felezések“ szót használjuk.

A csalárd bélyegfelhasználás lehetőségét, tehát a már egyszer felhasznált bélyegek felragasztását dr. Jerger megemlíti ugyan, de ezt, mint nem kimutatható tényt elveti.

Ő ebben a munkájában 1850 és 1871 között 96 felezést regisztrált, abból 9 db volt a nem magyarországi. De igazából csak 8, mert egy bécsi felhasználás valójában egy Eperjesen irt levél, melyet a portótakarékosság miatt csak Bécsben adtak fel.

Azt a tényt, hogy a küldemények 90 %-a magyarországi, Jerger egyáltalán nem elemzi tovább. Valamit sejthetett azonban −mert minden apróságra volt kommentárja, de erre nem! Mint tudjuk, ő minden volt, csak magyarbarát nem.

Ezt követően szünet volt egészen 2000-ig, amikor a Mafitt világtalálkozó alkalmából „Ungarn – Halbierungen“ címmel megjelent Rolf Rohlfs rendkívül alaposan megírt könyve.

Ez az eddigi egyetlen összefogó, részletes, mindenre kitérő mű a témáról. Rohlfs az 1850 és 1858 közti időszakból már 105 magyarországi felhasználású levélről, illetve kivágásról ír. Dr. Jerger könyve óta újabb felfedezésekkel gyarapodott a lista. Az egész Monarchiából 112 db-ot regisztrál, tehát Magyarországon kívül csak 7 db-ot említ összesen.

Az adatokhoz egy rendkívül érdekes térképet is mellékel, melyen minden felezési előfordulás be van jelölve. Noha Rohlfs úr könyvében vagy 20 oldalon csak a felezések okairól ír, anélkül, hogy meggyőző feleletet adna a kérdésekre, bevallom, hogy ez a térkép adta kezembe az egyik kulcsot.

Abból ugyanis kiderül, hogy:

- Minden felezés csak a magyar postaterületen fordul elő.
- Egy-két db. kivételével (pl. Dugoszello) Horvát-Szlavóniából felezést nem ismerünk. (Későbbi kiadásoknál is csak elvétve fordul elő)
- Erdélyből csak egy darab ismeretes. (Szilágysomlyó)

2 kr-os egész plusz felezett bélyeg 3 kr-os frankatúraként, Mohácsról, február 3-án (A.B. gyűjteményéből)

A másik kulcsot pedig egy dátumlista hozta, melyet én készítettem, és amelyhez hasonlót eddig még nem láttam. Egyszerű módon összeírtam a Rohlfs könyv alapján az eddig feltűnt felezések hónapon belüli dátumait, ott keresve az okokat rájuk. És íme, az eredmény:

1.	6 db	11.	5 db	21.	2 db	31.	3 db		
2.	5 db	12.	4 db	22.	-				
3.	4 db	13.	4 db	23.	4 db				
4.	5 db	14.	1 db	24.	4 db				
5.	6 db	15.	3 db	25.	4 db				
6.	4 db	16.	5 db	26.	1 db				
7.	6 db	17.	3 db	27.	5 db				
8.	3 db	18.	-	28.	4 db				
9.	3 db	19.	-	29.	2 db				
10.	2 db	20.	1 db	30.	3 db				

Mint ebből a dátumlistából kiderül, a hónap közepe körül a felezések száma gyakorlatilag nullára csökken. Ez az az időszak, amikor a hivatalok a bélyegellátmányukat megkapták. Tehát akkor minden érték rendelkezésre állt. Ezzel szemben a hónap vége felé és az új hónap elején megszaporodnak a felezések.

Tehát az alábbi tényeket rögzíthetjük:

- Az 1850-1858-es felezések 90%-ban a magyar postaterületről származnak.
- Horvát-Szlavóniából és Erdélyből felezések gyakorlatilag nem fordulnak elő.

A dátumlistából kiderül, hogy az ellátmány megérkezésekor a felezések szünetelnek, majd egy egyenletes megoszlásban újrakezdődnek. Tehát a felezések okait itt kell keresnünk.

Annak a lehetőségét, hogy a postamesterek a már egyszer felhasznált bélyegeket megfelezve még egyszer felragasztották, a megmaradt levelek tanulmányozásakor elvethetjük. A felezett bélyegeken az elsődleges felhasználásnak semmiféle nyomát nem találjuk, ellentétben a Monarchia többi országaiból ismert csalárd bérmentesítésű leveleken látható darabokkal. Ez megegyezik dr. Jerger véleményével.

Megkértem az osztrák filatélia élenjáró szakértőit egy idevágó beszélgetésre, amely részemre megdöbbentően katasztrofális eredménnyel zárult. Ők mindannyian a csalárd felhasználásokkal magyarázták a magyar felezéseket. Ellenvetésemre, hogy ezek a magyar határ mentén miért szűntek meg, nem volt felelet. Arra sem, hogy akkor az olasz területekről, (Lombard-Velence, Trento) ahol még hamis bélyegeket is gyártottak, miért nem feleztek, ha ez olyan nagy üzlet volt. Így tehát innen semmiféle információt nem kaptam.

A felezések legnagyobb része az 1850-es kiadású 6 kr-os barna színű bélyeget érinti. Úgy tűnik, hogy a 3 krajcáros bélyegből az ellátmány nem volt kielégítő, holott a legtöbb levél az első távolsági zónába ment. Ezt a hiányt soha nem javították! Noha állítólag az ellátmányt a szükségnek megfelelően osztottak szét, a tények mást mondanak! A 3 krajcáros bélyeg soha nem a szükségnek megfelelő mennyiségben került kiosztásra. A postások tehát felezett 6 krajcárossal segítettek magukon.

A 6 kr-os felezések 1858-ig egyenletesen osztódnak meg. Rohlfs egy nagyon érdekes és fontos gondolatot hoz fel: a rengeteg felezett bélyeget a derék leáztatók, akiknek a klasszikus anyag megsemmisülését köszönhetjük, (elvileg helyesen, mert leáztatva értéktelen) hulladéknak tekintve egyszerűen megsemmisítették.

Itt kapcsolódik össze a dolgozatom az előző munkámmal, mely a „Patrióta-frankatúrával“ foglalkozik. Ott az egy- és kétkrajcáros bélyegek túlsúlya okozta problémával kellett a postamestereknek vesződniük. Azokat használták fel 3 krajcáros bélyegnek! Ez volt az igazi ok! Nem a nagy császárimádat 1850-ben, a szabadságharc leverése után!

Igaz, hogy a postaalkalmazottak kb. 40%-a osztrák volt Magyarországon. De ezek logikusan és feltehetően azokban a helységekben dolgoztak, ahol sok németajkú állampolgár élt.

Például Pesten, ahol a polgári réteg főleg németül beszélt, aztán Erdélyben, ahol nagy német

települések voltak, vagy például Sopron városában, ahol nagyszámú németül beszélő állampolgár élt. De nem valószínű pl. Istvándy falvában, ahonnan több szép fekete-sárga bérmentesítés maradt fenn, mert nem kellett az 1 és 2 krajcáros bélyeg az eredeti célra.

Ott nem írtak helyi leveleket és nem küldtek szét nyomtatványokat. Ezért az 1 és 2 kr-osokat a távolsági leveleken használták fel. De a nagyobb településeken, ahol az 1 és 2 kr-osokra eredeti rendeltetésüknek megfelelően volt szükség, a felezések adták a megoldást a 3 kr-os bélyeg ellátmányának szűkösségére!

Tehát vonjuk le a következtetéseket!

Képzeljék el kérem a következő jelenetet: A postaigazgatóságon ott ül egy császári vezető alkalmazott, aki a bélyegelosztásért felelős. Érthető, hogy nem nagy magyarbarát, hiszen azok „ellenségek!“ De a horvátok nem! Azok Jellasics bánnal az élükön (persze csak a függetlenségük reményében) a Monarchia fennmaradásáért álltak ki. Tehát „jók“ voltak. Erdély, a maga nagy német településeivel szintén baráti országnak számított.

De az a maradék terület, melyről a Rohlfs könyvében felsorolt felezések származnak, az a gyűlölt magyaroké volt. Ott élt az a nép, melynek meg kellett mutatni, ki az úr a Monarchiában. Ott élt az a nép, melyet 9 hónappal azelőtt Világosnál az oroszok (osztrák asszisztenciával) térdre kényszerítettek.

Megérdemlik ezek, hogy valahogy is segítsenek nekik? Vagy talán inkább azt, hogy akadályozzák őket, ahol lehet? A Postaigazgatóság császári alkalmazottja saját területén megtette, amit tehetett, akadályozta a szükségnek megfelelő mennyiségű bélyeg kiosztását, ezzel is akadályozta a postamesterek százainak munkáját, hosszú éveken keresztül, míg a 60-as évek közepén lassan megtört a jég és a a két ország között beinduló jobb viszony aztán az 1867-es kiegyezéshez vezetett.

Ez az én magyarázatom 70 év filatéliai tapasztalata után. Az igazságot nem mindig kellemes tudomásul venni. Inkább kapaszkodnak kalandos érvekbe, vagy hazudnak. Én egyikre sem vagyok képes.

Inkább beleélem magam a korba, beszélek a tisztviselőkkel, végigjárok a főutcán, elolvasom a rendeleteket, melyek úgy vannak megfogalmazva, hogy alig lehet megérteni őket, beszívom a postahivatal illatát.

Feladok egy levelet Istvándy-ból és hallom a postamester hangját, hogy nincs 3 kr-os bélyege, csak 1-es meg egy 2-es. Elfogadom, de biztosítom őt, hogy nem vagyok Ferenc-Jóskás. Jót nevetünk, mikor mondja, hogy ezeket e leveleket 100 év múlva valószínűleg „patriotische Frankatur“-nak nevezik majd.

Ezt nevezik „immerziónak“, belemerülésnek. Sok minden világos lesz és érthető. Élvezetes dolog.

Kedves Olvasóim! Talán nem népszerű gondolatok ezek, de érdemes rajtuk elgondolkodni.

AZ UTOLSÓ MOHIKÁN – AZ 1867-ES KIADÁS 150. ÉVFORDULÓJÁNAK EMLÉKÉRE

Az osztrák-magyar kiegyezésének kvázi a csúcspontja lehetett az önálló magyar bélyegkiadás létrejötte. Az eladdig nem nagyon szeretett Habsburg-sas helyett végre „csak" a közös uralkodó arcképe jelent meg rajta, mint a híres osztrák kompromisszum eredménye. Erre a kompromisszum-készségre a sógorok nagyon büszkék voltak mindig is. Van is benne valami, így egyszerűbb és békésebb lesz az amúgy is nehéz és ellentétekből álló élet.

A kompromisszum az volt, hogy a bélyegsorozatot Ausztriában is bevezették, holott semmi szükség nem volt rá. Az 1864-es kiadás a Habsburg-sassal bőven állt még rendelkezésre, viszont így a közeli szomszédok előtt bebizonyították, hogy a tulajdonképpen a magyar kívánságra létrejött kiadás egy „közös" volt. Ez a verzió volt érvényben, míg Gary Ryan-nel az élen el nem kezdtük az 1960-as években hallatlan nehéz térítő munkát a világban. Közel 50 év kellett ahhoz, hogy belemenjen a filatelisták fejébe, hogy ez a kiadás nem osztrák, ami Magyarországon *IS* felhasználásra került., hanem fordítva, a Magyarországon azonnal kizárólagos forgalomba került bélyegeket pár héttel később, és főleg Bécsben Ausztria *IS* forgalomba hozta.

Némelyik nemzetközi aukciós cég még máig sem fogta fel...

1.ábra: 71.12.04.

De hogy az osztrák voltát a kiadásnak teljesen elfeledtessék, ahhoz egy saját, teljesen független kiadásra volt szükség. (Az 1867-es kiadás bélyegei még Bécsben készültek!)

Végre, 1871 februárjában lehetséges volt először a pénzfeladási nyomtatványok elkészítése Pesten, ezt követte a levelezőlapok kiadása, majd 1871 május

elején, legalább is provizórikusan, megjelent a kőnyomatos bélyegkiadás.

Az átmeneti időre 3 hónapot szántak, ami alatt a megmaradt 1867-es készleteket még felhasználhatták, sok esetben vegyes frankatúraként az 1871-es kiadás bélyegeivel.

Tehát 1871. július 31-ig az 1867-es kiadás bélyegei még érvényesek voltak. A közönség kezében megmaradt bélyegek utána elvesztették érvényességüket. A postahivatalok visszaszolgáltatott anyagából az ívtöredékeket megsemmisítették, a teljes íveket pedig a bécsi Postökonomieverwaltung-nak, mely az elszámolással meg volt bízva, az önköltségi áron, ívenként 4 krajcárért visszaszállították. Ez a folyamat a fennmaradt levelezés szerint elég simán és zökkenőmentesen zajlott le.

Én is azt hittem, amíg csak a fenti bélyeg fel nem tűnt. A dátuma: 71.12.4. Izgatottan mutogattam a leleményemet a bécsi egyesületem összejövetelein, de csak a vállamat veregették, hogy a hónap és nap fel lett cserélve, és tulajdonképpen a bélyegző 71.4.12.-nek olvasandó és így továbbra is az érvényességi időben lett felhasználva.

Csak amikor az összes elérhetö 50 kr.-os megszállottjaként minden darabot felvásárolva egyszer csak 71.9.12 dátummal is feltűnt egy darab, és az is Kolozsvárról, kezdtem el gyanakodni.

2.ábra: 71.9.12.

Aztán jöttek a többiek – 40 év alatt… Jelenleg az alábbi darabokról tudunk:

71.9.16.

71.9.23.

71.9.?0

71.10.26.

71.10.28.

Ezen utóbbi darab fordított hónapbeállítású, az itt következő képen pedig egy ugyanazon napi, 1871-es kiadású kő 15 krajcáros látható.

71.10.28.

A 71.11.11.-i dátumú alábbi példány kulcsfontosságú, mivel ez bizonyítja a dátumban a hónap és a nap felcserélésének a kizárását:

Valamennyit Kolozsváron használták fel.

Gondolkodjunk el, mi történhetett? A maradék bélyegek visszaszállítása és elszámolása 1871. július 31. után immáron lezáródott. Megkezdődött a kőnyomatos, majd a réznyomatos bélyegek felhasználása. Azonban, egyszer csak − ó ijedtség −egy csomó elfekvő 1867-es 50 krajcáros bélyeg került elő valamelyik fiókból. A lelet időpontját 1871 augusztus végére tehetjük.

Nagy volt a baj, mert a bélyegek névértéke elég magas volt − csak egy 80-as ív már 40 forint volt. Röpködtek a táviratok Kolozsvár és Pest-Buda között, hogy mi a teendő? A Posta vezérigazgatóság nagyon bölcs döntést hozott, mely így szólhatott:

1. A bélyegeket levélpostai célra felhasználni nem volt szabad.
2. Postautalványra viszont igen, mivel azok a közönség kezébe nem kerültek, a nyomtatványok belkezelésben maradtak, ahol csak a postai tisztviselők láthatták azokat.

Így került legálisan, kizárólagos felhasználásra egy jelentős mennyiségű 1867-es 50 krajcáros, mintegy 3 hónapon keresztül, a magasabb díjú utalványokon. Ezek közül az itt bemutatott 1871. december 4-i példány a legkésőbbi ismert ilyen felhasználás, és mint ilyen, egy érdekes példánya a magyar postatörténetnek.

Ezzel a kis tallózással szeretném köszönteni a kiadás idei nagy évfordulóját.

Az utolsó mohikán...

AZ 1945-46-OS ÚJJÁÉPÍTÉS-KIADÁS TÖRTÉNETE – EMLÉKEZÉS 70 ÉV UTÁN (1946-2016)

1945-46 telén a főváros lakossága nyomorúságos állapotban élt. A közelharcok és a bombázás után a szerte heverő romokat az utakról ugyan már nagyjából eltakarították, villany is volt, kenyér is – jegyre, az élet lassan-lassan megint beindult, de a normalizálódásról szó sem lehetett, helyette éhínség, gyaloglás, fázás volt. Az újra beinduló élet csak lassan kapott lendületet.

Az „Ómagyar Mária Siralomra" kell gondolnom, ha visszagondolok azon hónapokra:

„Látjátok feleim szümtükkel mik vogymuk, isa por és chomuw vogymuk…"

Kinek volt akkor arra gondja, pénze, energiája, hogy bélyegekkel foglalkozzon? Nos, mint a Budapesti tarifa I. és II. része küldeményeinél már korábban bemutathattam, igenis voltak ilyen „őrültek".

Mit kaptak a bélyeggyűjtők addig a háború vége után?

1. A Felszabadulás sort május 1-én 50.000 példányban, de a 100 pengős névérték eléggé elriasztotta a vásárlókat. Még szerencse, hogy úgyis csak egy-1 sort kaphatott minden sorba álló gyűjtő. Viszont olyan sokan nem voltunk, így beállhattunk még 3-4-szer is a sorba… Egyet megtartottunk, a többit jól el lehetetett adni az iskolában, a szünetben. A sorozatot levélre nem használták, a névértékek – 3-4 darab kivételével – erre nem is voltak alkalmasak, azért viszont nem bontottak meg egy sort.
2. Május végén megjelent a Bajcsy Zsilinszky bélyeg, amelynek példányszáma ugyan magas volt (300.000), mégis levélen ritka, mint a fehér holló, mivel szélesebb körökben a példányszámot nem ismerték, ezért levélre nem ragasztották. Ne felejtsük el, hogy annak idején a levelek gyűjtése nem volt téma, sokkal fontosabbak voltak a „használatlan" darabok! A gyűjtők nagy része pedig nem volt szervezett, hanem „szervezetlen", így az információk nem nagyon szivárogtak ki.
3. A felosztási kulcsot a Monográfia V. kötetében a 143. oldalon találjuk, abból kiderül, hogy nekünk, sorba állóknak 2.000 sort szántak, a többi különböző csatornákon osztódott el. Mivel, mint említettem, egy vásárló a végén kb. 4 sorral hagyta el a csatateret, ez kb. 500 sorba álló gyűjtőt jelenthetett.
4. Ezután következett a három Kisegítő sor, melyeket viszont mindig levélre használták, tehát „értéktelen" volt.
5. Majd jött a Béke-sor, ugyan negyedmilliós példányban, mégis továbbra is csak egy-egy sort adtak ki. A magas felárú bélyegek miatt ezt a sort sem használták levélre (pl. 10 pengő névértékhez 30 pengő felár tartozott).
6. Aztán következtek a Szakszervezet, majd a Vértanúk kiadások, az első 50.000, az utóbbi 100.000 példányban, továbbra is korlátozó módon elosztva (az utóbbi szintén felárasan)

És akkor végre-végre, az első nem felülnyomásos kiadás, amit – mint hallottuk – korlátlanul fognak árusítani! 1945. november 9-én kitört a Paradicsom, legalábbis nekünk, kis bélyegeseknek. Boldogan és izgatottan siettünk a budapesti 4-es postára, amely akkoriban a bélyegezés központja volt a fővárosban. Noha a sorokat nem csak ott árulták – némelyet 10 helyen is osztották Budapesten – a Főposta Petőfi Sándor utcában lévő bejáratánál egy egyedülálló bélyeggyűjtő szubkultúra alakulhatott meg. (A „filatelista" szót kerülöm, mert akkor mi csakugyan még csak „bélyeggyűjtők" voltunk a szó szoros értelmében.) Ott nem csak örömmel és készségesen álltunk be a soha meg nem rövidülő sorba, hanem ott pletyka-börze is volt, amely akkoriban minden más médium hiányában, nekünk, kis bélyegeseknek egyedüli hírforrás volt. Ott ment híre aztán, hogy 1945. november 9-én egy egyedülálló szenzáció tanúi lehetünk, ugyanis „Újjáépítés" néven az első olyan magyar bélyeg jelenik meg, mely ívének a fele fordítva nyomódott, tehát az ívközépen egy fordított pár állt elő. Először mindenki csak egy 10-es csíkot kap, hogy legeltethessék a szemüket a fordított páron. A fordított párokat kitépve külön-külön nem lehetett kapni. Azt is megtudtuk, hogy több bélyegből álló sorozat lesz. Később azonban, amikor a vásárlóerő és az érdeklődés áttekinthetővé vált, megkezdték e szóló bélyegeket ívszámra is árusítani.

Szóló bélyeget? Hát nem sorról van szó? De igen, csak a 15 értékből álló sorozat a következő hónapoknak a 12 különböző napján jelent meg! Tehát mire a sor teljes lett, a kalendárium már 1946. február 5-ét mutatott, azaz az Újjáépítés sor megjelenése majdnem 3 hónapot vett igénybe.

Egyébként is a kiadás közelebbi tanulmányozásánál jó néhány ellentmondást fedezhetünk fel. A „Monográfia" azt írja, hogy az „újjáépítést" jelképező általános forgalmi sor tervezésére pályázatot írtak ki, amely azonban a hosszabbítás ellenére is meddő maradt és a végén kvázi egy szükségmegoldással bocsátották forgalomba a bélyegeket. Azokat szemügyre véve azonban úgy vélem, hogy a zseniális Konecsni György tervezete korántsem egy szükségmegoldás benyomását kelti, hanem épp ellenkezőleg, a kor szellemét nagyszerűen eltalálva, az erőteljes lánctépő alakjával, a Lánchíd felrobbantott, majd újratervezett álmával, a Budapest címerpajzsa kettétolódott képével, mint a romba döntés szimbólumával, olyan nagyszerű megoldást talált a bélyegekhez, melynek csak örülhetünk. Ez minden volt, csak nem szükségmegoldás!

„Forgalomba kerültek .... az időközben beállott postai díjemelésekhez igazodva." – írja a Monográfia később. Azonban mindjárt az első érték, a 20 pengős bélyeg megjelenésekor és utána sem, egyedi frankatúrára nem volt alkalmas!

A fordított párokat középen úgy hozták létre, hogy az első, egyenesen álló 50 darabhoz a második 50-et egyszerűen fordítva tették be a gépbe. Azonban észrevették, hogy közben a két bélyegkép egymáshoz képest egy-két milliméterrel eltolódhat, ami az összbenyomást ugyan egyáltalán nem zavarja, de mégis pánikreakciót váltott ki az Állami Nyomdában. A kisebb elcsúszást még tolerálták, de 1 mm-nél nagyobbnál a már kinyomtatott íveket a közepén széttépték, és mint 50-es ívrészt szállították ki a postának, majd a további értékeknél a 100 db-os hengerről nyomtatva a kis asszimetriát kiegyenlítették. Nem tudjuk, hogy hány fordított pár lett így „kiegyenesítve", de ez a magyarázata a kétféle variációnak (ld. Monográfia V. 152. oldal).

Mi „kis bélyegesek" azonban ezt annak idején nem tudtuk. Boldogan álltunk a 4-es postán, kezünkben

szorongatva a 20 pengős bélyeg tízes csíkját, benne a fordított párral. A 4-es postán, a Petőfi utcai bejáratnál a bélyegeseknek egy külön ablakot üzemeltettek. Nem tűnt fel nekünk annak idején, hogy a következő „rendes" ablaknál - ahol a levélfeladás lett volna – alig voltak!

A következőkben a sorozat tárgyalásánál a megjelenési dátumok szerint fogom az egyes értékeket kezelni, mint narrátor-zsinórt, minden más csak káoszhoz vezetne.

1. ábra: Az 1945. nov. 9-én kiadott 20 pengős bélyeg. Példányszáma:1.815.000 db

A kiadás napján a 4. inflációs tarifa volt érvényben (1945. november 1 – november 15.) és a frissen kiadott bélyeg egyedi felhasználásra semmiféle küldeménynél sem volt alkalmas! El kell ismerni azonban, hogy a Posta nem volt hibás ebben. Az Újjáépítés sor, mint egy filatéliai esemény lett tervezve, megfelelő előfutási időigénnyel. Mire azonban a háborús sebekkel küzdő Állami Nyomda munkába kezdett, a gyorsuló infláció minden prognózist megdöntött. A bélyegek jó része elvesztette aktualitását és csak többedmagukkal lehetett azokat felhasználni. Így pl. a 20 pengőst is.

2. ábra: 1945. nov. 16-án feladott helyi levél 2x20 pengős bélyegekkel. Ez az 5. tarifa első napja lenne, amikor már 80 pengő lenne a helyi levél díja. Ezen a levélen azonban csak 40 pengőt találunk, a 4. tarifa szerint, mivel a küldeményeket néhány napig még az előző tarifa bérmentesítése szerint is elfogadták, egy ún. „türelmi idő" alatt. (angolul: „grace time".)

A 20 pengős értéket a 4. tarifa idejéből használva alig találjuk, mivel mire a bélyeg eljutott a felhasználókhoz (így a postákra is), addigra a tarifa érvényességi ideje (mindössze 2 hét) gyorsan eltelt. A következő – szintén helyi – dekoratív levél már az 5. tarifaperiódusból (1945. november 16 – 1946. január 13.) való, ahol a helyi levél díja már 80 pengő volt.

3. ábra: 1945. nov. 22-én feladott helyi levél 4x20 pengős bélyegekkel, az 5. tarifából.

A sorozat következő bélyegét 1945. november 16-án bocsátották forgalomba.

4. ábra: Az 1945. nov. 16-án kiadott 30 pengős bélyeg. Példányszáma:2.360.000 db

A kiadás napja egyidejűleg az 5. inflációs tarifa első napja is volt. A bélyeg csak az alapsúlyos nyomtatványokra volt – mint egydarabos frankatúra – felhasználható. Nem gyakori küldeményfajta, ugyan sok ilyet küldtek annak idején, de nem nagyon őrizték meg azokat. A mellett, mint lehetséges alternatíva felhasználhatók voltak még a Kisegítő III. sor 10+20 pengős értékei, amelyek korlátlan számban álltak rendelkezésre. E miatt 30 pengős Újjáépítés-bérmentesítést meglepően ritkán találni.

5. ábra: 1946. jan. 10-én feladott helyi nyomtatvány 30 pengős egybélyeges tarifahelyes bérmentesítéssel

Mint érdekesség szolgáljon a következő dekoratív levél az év utolsó napján feladva, szintén az 5. periódusból. 80 pengő kellett volna rá, mint helyi levélre, de a feladó kényelmességi okokból 90 pengőnyit ragasztott rá. Már itt is megfigyelhetünk egy érdekes jelenséget. Mivel a széles formátumú bélyegeket az ívről vízszintesen nehezen lehetett letépni, e kiadásnál főleg függőlegesen tépett bélyegcsíkokkal találkozhatunk!

6. ábra: 1945. dec. 31-én feladott helyi levél 3x30 pengős bérmentesítéssel, az előírt 80 pengő helyett

A következő távolsági levélen az 5. tarifa szerint helyesen 120 pengős bérmentesítést látunk. A 120 pengős bélyeg csak december 12-én jelent meg, így a feladás időpontjában még „darabolni" kellett, így jött létre ez a 4x30 pengős díjlerovás. A levél egyébként *„postillon d'amour"* volt, poste restante címről poste restante címre …

7. ábra: 1945. nov. 26-án feladott távolsági levél 4x30 pengős tarifahelyes négyesblokk (ritka) bérmentesítéssel

Utoljára hagytam egy filatelista küldeményt, de ez nem a bérmentesítésre, hanem a tartalmára vonatozik. A Pannónia Bélyeg Egyesület (sic!) 1945. dec. 15-i ülésére szóló meghívó az Újjáépítés sor első két bélyegét mutatja be, mint 50 pengős tarifahelyes küldeményt. Ehhez egy 1942-es alkalmi levelezőlapot használtak fel, az egyesület korábbi saját nyomtatott lapjaként.

8. ábra: 1945. dec. 7-én feladott helyi levelezőlap 20+30 pengős tarifahelyes bérmentesítéssel

Az alábbiakban néhány gondolatot szeretnék a T. Olvasóval megosztani. A bélyegek első alkalommal történő bemutatója sok-sok fejtörést okozott nekem, hogy azokat milyen rendszer szerint mutassam be. Mint korábban említettem, a bélyegekkel párhuzamosan futott még a Kisegítő II. és Kisegítő III, valamint a Betűs I. sor is. Ezeket minden nehézség nélkül, akármilyen mennyiségben felhasználhatták, nem kellett hozzájuk az Újjáépítés sorozat bélyegei.

Az előbbi bélyegeket emiatt gyakran is találjuk vegyes bérmentesítésként, ha a tarifa olyan értéket követelt. A tárgyi téma bemutatásánál azonban ezek

szemmel láthatóan zavarnák a képet és emiatt választottam azt a megoldást, hogy – néhány elkerülhetetlen eset kivételével – csak és kizárólag Újjáépítés frankatúrákat mutatok be.

Természetesen így az anyag lényegesen beszűkül és nehezen tálalhatóvá válik. De ezt a nehézséget felvállaltam egy történelmileg helyes és optikailag egységes bemutató végett, amelyet talán majd az is elolvassa, akit nem érdekel kimondottan ezt a területet.

A következő kiadott bélyeg, amely az előzőnél 6 nappal később került kiadásra, az 500 pengős érték volt, azaz egy jókora ugrást tettek előre. Az ugrás akkora volt, hogy míg a sorozat első két bélyegénél a tarifák maguk mögött hagyták a bélyegek névértékét, azaz kvázi a megjelenésnél már elavultak, úgy most az 500 pengős megelőzte az életjogosultságát.

9. ábra: Az 1945. nov. 22-én kiadott 500 pengős bélyeg egy elfogazott példánya. Példányszáma:2.260.000 db

Az 500 pengős bélyeg egyes bérmentesítésre csak külföldi levélre, vagy 3.000 gr-on (!) felüli belföldi nyomtatványra volt alkalmas. A következő küldeményként egy külföldi levelet mutatunk be, egy magyar kimenekült katonatisztnek címezve Graz egyik külvárosába.

10. ábra: 1946. jan. 1-én feladott külföldi levél 500 pengős egybélyeges tarifahelyes bérmentesítéssel.

A feladó 72-es posta nyitva volt január 1-én, Újévkor is.

Az eddigi küldemények mind budapesti eredetűek voltak. A látszat szerint az első bélyegek megjelenésekor a vidék még nem volt ellátva olyan jól, hogy bérmentesítésre is jutott volna bélyeg. A fővárosban is egy bizonyos tartózkodás is észlelhető volt a kiadás érvényessége elején, a bélyegek értékemelkedésének az elvárta miatt.

Később is találkozunk az 500 pengős bélyeggel, de akkor már többes bérmentesítésként, így pl. az alábbi levélen Szegedről, kivételesen egy Betűs I. bélyeggel kiegészítve. (Kérem a feladó nevét jól megnézni, az

alatta a pirossal kiegészített leírás teljesen megegyezik az egészségi állapotom jelenlegi meghatározásával ☺.)

11. ábra: 1946. febr. 14-én Szegedről feladott ajánlott levél a 7-es tarifa szerint 6x500=3.000 pengő + egy Csomag I. bélyeg 6.000 pengő értékben, összesen 9.000 pengős tarifahelyes bérmentesítéssel.

Nyolc nappal később, 1945. november 30-án további két bélyeg látta meg a napvilágot, 200 pengős és az 1.000 pengős. Nem mondok azzal újságot, ha megemlítem, hogy a sok bérmentesítési tétel ellenére is nem volt szükség ezekre a bélyegekre. Talán még az 1.000 pengős külföldi ajánlás ellenértékeként számításba jöhetett, de csak többes, vagy színes változatban lehetett felhasználni azokat.

12a 12b. ábrék: Az 1945. nov. 30-án kiadott 200, illetve 1.000 pengős bélyegek. Példányszámuk:1.503.000, illetve 2.014.000 db

Egyedi bérmentesítésekre a fenti bélyegek nem voltak alkalmasak. Figyeljük meg, hogy a kiadás minden bélyegének a mennyisége mennyire különböző!

A 200 pengős bélyeg egy lehetséges felhasználása volt a 6-os tarifában (1946. jan. 14- jan. 31.) a távolsági levelezőlapok díjazása 2 db 200 pengős bélyeg felhasználásával, illetve többszöri felhasználással külföldi levelezőlapként.

13. ábra: 1946. jan. 30-án Pestről feladott távolsági levelezőlap a 6-os tarifa szerinti 400 pengős helyes bérmentesítéssel, egy tábori postai levelezőlap kései felhasználásával

14. ábra: 1946. jan. 17-én Szarvasról feladott külföldre (Óbecse/Jugoszlávia) menő levelezőlap a 6-os tarifa szerinti 1800 pengős helyes bérmentesítéssel, egy szarvasi helyi kiadású tábori postai levelezőlap felhasználásával

Itt szeretném bemutatni[1] a II. infláció egyik legérdekesebb és legértékesebb darabját, egy Tótkomlósról feladott újévi jókívánságos táviratot Alsólendvára (Dolnja Lendava/Jugoszlávia)

A nem mindennapi küldemény 15 szava azonban a tótkomlósi postát nehéz feladat elé állította. Mindenekelőtt a távirat kis űrlapja okozott problémát. Emiatt az alapűrlapot felragasztották egy másik kék színű postai űrlapra, majd nekiláttak a bérmentesítés problémájának a megoldására.

A tarifának megfelelően 1945. december 29-én, este 20:20-kor 86 db 500 pengős, továbbá 17 db 200 pengőst, valamint egy 40 és egy 60 pengős Kisegítő III. bélyeget ragasztottak fel, összesen 46.500 pengő értékben.

Amikor másnap a táviratot még egyszer ellenőrizték, akkor rájöttek, hogy 30.000 pengővel kevesebbet számoltak fel a feladónak, akit természetesen név szerint ismertek a kis postán. Ezért látható a „Rontott” szó piros írással a távirat űrlapján fenn jobbra.

[1] *Lásd a következő oldalon A szerk.*

15. ábra: 1945. dec. 29-31-én Tótkomlósról a jugoszláviai Alsólendvára feladott távirat, összesen 255 db bélyeggel, köztük 23 fordított párral

16. ábra (baloldali távirat hátoldala)

Megkérték telefonon, vagy a kézbesítő útján, hogy fáradjon be még egyszer a postára a különbséget megtéríteni. Ez meg is történt, így a már amúgy is nagyméretű, a postán maradó űrlapot egy további, ezúttal sárga színű, ismét csak egy postai űrlapdarabbal kitoldották és oda ezúttal egy teljes ív és további 50 db 200 pengős bélyeget 30.000 pengő értékben ráragasztottak.

Így jött létre a végre már helyesen kiszámított 76.500 pengős és 255 bélyeges frankatúra, amelyet két nappal később, december 31-én utólagosan lebélyegeztek.

Ismerünk ugyan az infláció idejéből leveleket, amelyeken teljes ívek találhatóak, de mint Újjáépítés-bélyeges külföldi távirat a II. infláció egyedülálló darabja, igazi filatéliai kuriózum!

Mint korábban említettem, az 1.000 pengős bélyeg a megjelenésekor a külföldi levelek ajánlási díját fedezte csupán. A külföldi levelezés ezekben a hónapokban még gyerekcipőben járt, így az ilyen levelek nem gyakoriak. Nézzünk belőlük egy párat!

Egy Nagyszebenbe címzett ajánlott levélre az akkori (5.) tarifa szerint 1.500 pengő értékű bélyeget kellett felragasztani. A feladó a Baross utcában lakva 1945. dec. 6-án vette a fáradtságot, hogy felkeresse a 4-es postát, tudván azt, hogy ott kaphatók a nem szabvá-

l

nyos bélyegek. Fel is ragasztottak neki 500+1.000 pengős Újjáépítés bélyegeket, melyek láttán bizonyára felcsillant a feladó szeme, hogy van-e több is ez érdekességből. A postáskisasszony igenelte a kérdést és tett még e levélre egy 20 és egy 30 pengős bélyeget is, ami a szükséges 1.500 pengőnél már mindegy volt, de megszépítette a borítékot, majd mind a 4 bélyeget lebélyegezte. (A kicsit rendetlen felragasztás a postai schalter munkájára utal.) A borítékot a posta még aznap este (!) a külföldi levelekért felelős 72-es postán kezelte, hogy azt vasúton továbbíthassák a nagyszebeni címzetthez. Az, hogy a románoknak még 6 hétre volt szükségük a levél továbbítására Nagyszebenbe, az más lapra tartozik (hátoldali érkezés: Sibiu, 20.I.946). Mesél a boríték ….

17. ábra: 1945. dec. 6-án Budapestről feladott ajánlott levél Nagyszebenbe 1550 pengős enyhe túlbérmentesítéssel

500 P. külföldi levél, 1.000 P. külföldi ajánlási díj, 20+30P. dekoráció.

A következő levelet Prágába küldték, szintén a 4-es postán adták fel december 17-én este, ahonnan másnap átment a 72-esre, majd 3 nap alatt Prágában volt a címzettnél (Praha 21.XII.45). Az akkori vasúti viszonyokhoz képest nagyszerű teljesítmény.

18. ábra: 1945. dec. 17-én Budapestről feladott ajánlott levél Prágába 1.500 pengős korrekt bérmentesítéssel

A 200 és 1.000 pengős november 30-i kiadása után már másnap megjelent a 100 pengős bélyeg is. Legkésőbb ekkor tudtuk meg „bélyegesek”, hogy nem egy filatéliai szenzációt tartunk a kezünkben a posta ablakánál, - az időközben ívszámra kapható bélyegekkel – hanem egy bóvlit, amellyel a felesleges vásárlóerőt is igyekeztek lefölözni. A fordított párok is elvesztették a nimbuszukat, a korlátlan nagy mennyiség elrontotta a piacot.

19. ábra: Az 1945. dec. 1-én kiadott 100 pengős bélyeg. Példányszáma:1.522.000 db

Ez a kiadási sebesség volt az oka december elejétől, hogy a levélen történő felhasználás – ha korlátozottan is –, de gyakoribbá válik. Budapest mellett a vidék is jelentkezik, mint bélyegfelhasználó. Talán felesleges megemlítenem, hogy ennek a bélyegnek a megjelenése sem volt postai tarifa által determinálva.

A következő levelezőlapon látszólag egy egyedi 100 pengős bérmentesítés található, de a lap feladásakor az 5. tarifa volt érvényben, ahol is a helyi levelezőlap díja 50 pengő volt. Valószínűleg ilyen bélyeg nem volt kéznél, emiatt egy 100 pengőset ragasztottak rá. Alulbérmentesítés az inflációs levelezésekben gyakori, felülbérmentesítés ritka, mint a fehér holló!

20. ábra: 1946. jan. 7-én Budapestről feladott helyi levelezőlap egybélyeges túlbérmentesítéssel. Az érvényben lévő tarifa szerint 50 pengős bélyeg is elegendő lett volna.

A következő darab is nagyon tanulságos. A 18 fillérért megvásárolt levelezőlap gyorsan elavult. Ezért a 3. tarifa idejében kiegészítették azt 6 pengővel, ami akkor egy vidéki levelezőlap díjának felet meg. A lap ezt követően sem került felhasználásra kb 3 hónapig és mire felhasználták, már 400 pengő kellett rá. A Pusztagyendán (Heves m.) feladott küldeményen az ottani provizórikus bélyegző látható.

21. ábra: 1946. jan. 28-án Pusztagyendáról Budapestre feladott távolsági levelezőlap provizórikus bélyegzővel és kézírásos dátum-kiegészítéssel.

Ha már a „tanulságos” darabokat tárgyaljuk, meg kell mutatni az alábbi csomagszállító levelet is. A postai alkalmazottak rendkívül kedvezményesen küldhettek csomagokat. 1946. február 22-én egy 10 kg-os csomag díja 15.000 pengő volt, amiért a postai alkalmazott csak 100 pengőt fizetett. Viszont az űrlap díja az 460 pengő volt, amire nem volt kedvezmény, mivel az a Pénzügyminisztériumhoz tartozott.

22a. ábra: 1946. febr. 22-én Siófokról Budapestre feladott kedvezményes csomag szállítólevél hátoldala a kedvezményes engedélyezési bélyegzéssel

22b. ábra: 1946. febr. 22-én Siófokról Budapestre feladott kedvezményes csomag szállítólevele a postai alkalmazottak részére 15.000 pengő helyett csak 100 pengő szállítási díjjal és az űrlap 460 pengős illetékével

A következő darab is egy ritka provizórikus bélyegzést mutat be a következő „narancsszínű" levélen Sárrétudvariból (Bihar megye, a Püspökladány-Szeghalom vonalon) a 6. tarifa szerinti 3.000 pengős tarifával.

23a. ábra: 1946. febr. 9-én Sárrétudvariból Budapestre feladott távolsági levél narancsszínű hátoldala

23b. ábra: 1946. febr. 9-én Sárrétudvariból Budapestre feladott távolsági levél előoldala kézírásos dátumú provizórikus bélyegzéssel. A levélen látható 2xTI.I Betűs bélyeg névértéke volt 1200 pengő + 18x100 = 1800 pengő, így jött ki a 3.000 pengős távolsági díjtétel a 6. tarifa alapján.

Négy nappal később újabb bélyeg jelent meg 300 pengős névértékben. Nem mondok újságot, a megjelenéskor ez sem volt jó semmire sem.

24. ábra: Az 1945. dec. 5-én kiadott 300 pengős bélyeg. Példányszáma:1.943.000 db

Noha azt állítom, hogy a 300 pengős bélyeg megjelenésekor sem volt egybélyeges felhasználásra alkalmas, mégis van ilyen.

25. ábra: 1946. febr. 2-án Budapestről feladott 2. súlyfokozatú (20-100 gramm) dekoratív helyi nyomtatvány a 6. tarifa türelmi idejében feladva 300 pengő egybélyeges bérmentesítéssel

Viszont a bemutatott darab, egy túlsúlyos nyomtatvány 2 hónappal későbbről származik 1946. február 2-ról. Viszont február 1-től már 1.000 pengő lett volna ennek a díja a 7. tarifa szerint, de a posta még az előző 6. tarifa szerint vette fel a darabot, figyelembe véve a „türelmi időt".

A következő levél látszólag nem sokat mond a szép Újjáépítés 400 pengős bérmentesítés mellett. Ha azonban jobban szemügyre vesszük, akkor látjuk, hogy először „Express" feladásra volt szánva. Mikor azonban meghallották a postán, hogy az még további 2.000 pengőbe kerülne, akkor ezt a szót gyorsan áthúzták. A Kertészeti Egyesületnek is takarékoskodnia kellett, és a Rákóczi út egyik végéből (72-es posta a Keletinél) a másikig (az Astoria szálló mellé) a 400 pengő is elég volt.

26. ábra: 1946. jan. 16-án Budapestről feladott helyi levél, a 6. tarifa szerinti 400 pengős díjjal

A korábbiakban, az 500 és 1.000 pengős bélyegeknél bemutattam 2 külföldi levelet. További kettő, nem gyakori, korai svájci és USA-levél következik.

Az elsőn egy 2.600 pengős bérmentesítést látunk Svájcba, 1946. február 1-én, amikor a Köztársasági alkalmi bélyegzőt használták (gyakori!). A levél díja a 7. tarifa (1946. febr. 1 – febr. 28) első napján 15.000 pengő lett volna, talán itt is a türelmi időt vették figyelembe, mint az előző leveleknél. Egy pillantás a tarifára azonban azt mutatja, hogy a 6. tarifa szerint is 3.000 pengő kellett volna rá. A magyarázat az, hogy ezt a levelet nem az ablaknál adták fel, hanem bedobták a postaládába. A postás látta ugyan az alulbérmentesítést, azonban egy „T" jelzés Svájcba nem sok sikert ígért, így átengedte „olcsón" a levelet.

27. ábra: 1946. febr. 1-én Budapestről Svájcba feladott levél a 62-es postáról 15.000 pengő helyett 2600 pengős díjjal (7. tarifa első nap)

A másik, eléggé madárlátta levél kétszer is megjárta az Atlanti óceánt. New-Yorkba, a Magyar Konzulátusnak lett címezve (a követség Washington D.C-ben volt). Az 1946. február 7-én indult levelet nem tudták kézbesíteni és a bélyegzők alapján még április 3-án is rágódtak rajta. A levél tarifahelyes, mivel a 7-es tarifa szerint 15.000 pengő kellett a levélre, amit 15 db 1.000 pengős bélyeggel róttak le. (Akkoriban légiposta összeköttetés Magyarországgal még nem volt!)

28a. ábra: 1946. febr. 7-én Budapestről USA-ba feladott levél hátoldala

28b. ábra: 1946. febr. 7-én Budapestről USA-ba feladott levél 15.000 pengős tarifahelyes bérmentesítéssel

Mint láttuk korábban „darabolva” a bélyeg felhasználható volt, így pl. helyi levél 80 pengő + belföldi ajánlás 240 pengő, összesen 320 pengő. Egy ilyen példányt látunk a következő képen, egy helyi ajánlott levél, mint „tiszta” Újjáépítés bérmentesítéssel, meglepően ritka! (Ne felejtsük el, a Kisegítő sorok bélyegei korlátlanul álltak rendelkezésre és a méretük kisebb volt, jobban elfértek a leveleken!)

Dr Sprunk (Sprung) János neves ügyvéd korabeli levelezése a filatelisták örömére megmaradt az utókornak, ebből származik az alábbi dekoratív helyi ajánlott levél 1946. január 7-ről.

29. ábra: 1946. jan. 7-én Budapestről feladott helyi ajánlott levél tarifahelyes 320 pengős bérmentesítéssel (helyi levél: 80 pengő, ajánlás 240 pengő)

Úgy tűnik a Posta mindent megmozgatott azért, hogy az Újjáépítés sor bélyegeit még az óévben kiadja. Szinte lélegzetállítóan dobják piacra azokat, ha kellettek, ha nem. Így pl. a 40 pengőst 1945. dec. 11-én.

30. ábra: Az 1945. dec. 11-én kiadott 40 pengős bélyeg. Példányszáma:1.411.000 db

Egyedi bérmentesítésre ez is alkalmatlan volt, de például helyi levélre - 80 pengős díjtételnél - párosával felhasználható lett volna. Keressünk ilyen leveleket! Nincsenek! Csak a tarifák későbbi emelése folytán lett felhasználható többedmagával. Az első „Békekarácsony” előtti kiadás dátuma bélyeggyűjtő szempontból nem volt ideális, hiszen ilyesmire akkor nem nagyon volt idő és ideg. A jelek szerint a Posta már az Újév után minden korlátozás nélkül kiadta a bélyegeket a hivatalainak felhasználásra, de akkor miért nincsenek? A legnagyobb inflációs gyűjteményekben is igen ritkán találhatók ilyen küldemények!

Csomagszállítón viszont van két példányom, megint csak egy kedvezményes postás-tarifás darabon.

31a. ábra: 1946. febr. 19-én Győrből Budapestre feladott kedvezményes csomag szállítólevél hátoldala a kedvezményes engedélyezési bélyegzéssel

31b. ábra: 1946. febr. 19-én Győrből Budapestre feladott kedvezményes csomag szállítólevél előoldala 2 db 40 pengős bélyeggel

Itt is az illetékbélyegek (340 P.) többet tettek ki, mint a kedvezményes szállítás díja. Ez a díj 100 pengő lett volna a 7-ik tarifa szerint. A földi halandónak ezért 15.000 pengőt kellett volna fizetnie, de a feladó még a 100 pengőt sem fizette meg, csak 80-at! Így került a szállítólevélre 2 db 40 pengős bélyeg!

Bár a következő darab kissé meggyötört állapotban van, mégis egy egyedi darab! A 15 db 40 pengős bélyeg a 6. tarifa szerinti levéldíjat fedezi: 600 pengő, míg az Ajl 1-es Betűs bélyeg értelemszerűen lett felhasználva az ajánláshoz: 1200 pengő.

32. ábra: 1946. jan. 26-án Budapestről Dunaföldvárra feladott távolsági ajánlott levél tarifahelyes bérmentesítéssel: 15x40 = 600 pengő + az 1200 pengő értékű Ajl 1-es bélyeg

Már másnap, december 12-én megjelent a következő bélyeg 120 pengő névértékben, 4.972.000 példányban. Ez volt a sorozat bélyegei közül a legmagasabb példányszámú!

33. ábra: Az 1945. dec. 12-én kiadott 120 pengős bélyeg. Példányszáma:4.972.000 db (!)

Tarifahelyesen vidéki levelekre, helyi levelek 3. súlycsoportjára (250-500 gramm) és a nyomtatványok 5. súlycsoportjára (250-500 gramm) lehetett felhasználni. Ellentétben a korábbi értékekkel, ez a bélyeg az első, amelyet korlátlanul felhasználtak Budapesten és vidéken. Vége volt a kezdeti tartózkodásnak, a fordított párok megőrzésének, végre egy forgalmi bélyeg állt rendelkezésre, mégpedig hatalmas példányszámban. Ennek ellenére ritkán maradtak fenn egybélyeges bérmentesítések.

34. ábra: 1946. jan. 5-én Budapestről Sárospatakra feladott távolsági levél tarifahelyes 120 pengős bérmentesítéssel, többszörösen továbbküldve, majd győri érkezéssel január 15-én

A következő 120 pengős levél a 7. tarifa szerint került bérmentesítésre, egy távolsági levél, amelynek a díja akkor 3.000 pengő volt. A látszólag hétköznapi, nem filatelista levélen a 120 pengős bélyegeket használták fel, összesen 25 darabot. Ez pontosan kitette a 3.000 pengős tarifát. A hátoldali 18-as tömb, ami a jobb oldalon 6 fordított párat tartalmaz, nem mindennapi! A fordított párok ilyen tömeges felhasználása eléggé ritka. Néha 1-1 párat lehet találni, főleg filatéliai leveleken, de ilyen látványos felhasználással még nem találkoztam. A csongrádi postáskisasszonynak jó napja lehetett 1946. február 23-án …

35a. ábra: 1946. febr. 23-án Csongrádból Budapestre feladott távolsági levél hátoldala, rajta 6 db fordított párral

35b. ábra: 1946. febr. 23-án Csongrádból Budapestre feladott távolsági levél a 7. tarifa szerinti szabályos 3.000 pengős bérmentesítéssel (25x120=3.000)

Az 1945-s év utolsó bélyege további 10 napos nekifutás után, Karácsony előtt pár nappal, december 22-én került kiadásra 60 pengős névértékben.

36. ábra: Az 1945. dec. 22-én kiadott 60 pengős bélyeg. Példányszáma:1.320.000 db

A kiadás napján még az 5. tarifa (1945. nov. 16 – 1946. jan. 14.) volt érvényben. Egybélyeges felhasználás csupán a 3. súlyú nyomtatványoknál (50-100 gramm), illetve a csomagfeladásnál volt lehetőség az 5 kg-os súlyhatárig. Így jobbára színes bérmentesítéseknél került felhasználásra, mint pl. az alábbi levelezőlap esetében is. E darabnál is eltérek az ígéretemtől, hogy csak tisztán Újjáépítés bérmentesítéseket mutatok be, de ez a darab olyan látványos, hogy érdemes egy kivételt tenni.

A lapot először az I. tarifa szerint 12 fillérről + 28 fillér felhasználásával 40 fillérre egészítették ki, azonban azt akkor nem használták fel – amire gyakran van példa a korabeli levelezéseknél. Amikor fel akarták használni a lapot, akkor már a 6. tarifa volt érvényes vidéki lapként 400 pengős díjtétellel. Így hát összetákolták ezt az összeget összesen 4 kiadás bélyegeiből 400 pengő és 20 fillérre, melynél az eredeti 40 filléres tarifát nem számolták ebbe bele. Ebbe van beágyazva a 60 pengős Újjáépítés bélyeg. Bécsiesen szólva: „abszolút bedarf”.

37. ábra: 1946. jan. 29-én Budapestről Salgótarjánba feladott távolsági levelezőlap a 6. tarifa szerinti szabályos bérmentesítéssel: 400 pengő (+20 fillér, ami akkor már jelentéktelen összeg volt)

Nagy valószínűséggel bélyegbarát futtatású, de tarifahelyes a következő levél, amelyet Zalaegerszegen adtak fel Kőszegre 1946. február 5-én. Az akkor szükséges 7. tarifa szerin t a vidéki levélre 3.000 pengőnyi bélyeget kellett felragasztani. Ezt két fordított párral és egy ötszínű bérmentesítési variációval oldotta meg a feladó, közte megint ott van a 60 pengős érték is.

38. ábra: 1946. febr. 5-én Zalaegerszegről Kőszegre feladott távolsági levél a 7. tarifa szerinti szabályos bérmentesítéssel: 3.000 pengő

A következő levélen a Bélyegértékesítő Iroda borítékja nevet ránk. Így küldték vidéki gyűjtőknek az újdonságokat. Azonban ezek száma eléggé korlátozott lehetett, mivel ezekből az időkből mindig ugyanazon személy lendületes, szép írása van a küldeményeken. Tehát egy személy el tudta látni az összes vidéki bélyeggyűjtőt! A frankatúrára is nagyon ügyeltek, tudták milyen bélyegeket kell felragasztani a borítékokra. Így jött létre itt is a rendkívül ritka, négyesblokkos felhasználása a 60 pengős bélyegeknek.

39. ábra: 1946. jan. 12-én Budapestről Szegedre feladott ajánlott távolsági levél az 5. tarifa szerinti szabályos bérmentesítéssel: 360 pengő (120 pengő 3.sf. levél + 240 pengő ajánlási díj)

A 60 pengős barnásnarancs értéknek köszönhetjük a leglátványosabb és legértékesebb kombinációkat. Így pl. az alábbi ajánlott levelet 1946. január 15-én Kiskunhalasról feladva helyi futtatással a 6. tarifa idejéből. A gyűjtőtárs mindent beleadott a levél frankatúrájához, ami különlegességet addig fel tudott hajtani.

1. A 100 pengős bélyeg fordított párja, plusz a 60 pengős ritka bélyeg

2. A 10P/2 fill hiányos felülnyomattal. Ez a bélyeg levélre való felhasználásra nem volt érvényes!
3. A 10P/2 fill FORDÍTOTT felülnyomattal. Levélen eddig csak ez az egy példány ismeretes!
4. A 3P/3 fill négyesblokk egyik bélyegén hiányos nyomat, ennek ellenére felül lett nyomva. Egyedülálló darab!
5. A levél a 6. tarifa 2. napján került feladásra.

Az otthon felragasztott bélyegeket a türelmi időn belül a következő 1600 pengős tarifa helyett elfogadták, holott a 320 pengő helyett is csak 312 pengő volt rajta. (A levél és a bélyegek valódiságát 2 neves inflációs szakértő írásban igazolta.)

40. ábra: 1946. jan. 5-én Kiskunhalason feladott helyi ajánlott levél többek között 60 pengős bélyeggel, valamint 10P/2 fill kisegítő bélyeg fordított felülnyomásával. A II. infláció egyik legértékesebb, felülmúlhatatlan darabja.

Alig múlt el a karácsonyi szünet, megint beindultak az Állami Nyomda gépei. Már 1946. január 7-én megjelent a következő bélyeg 240 pengő névértékben, kék színben, aránylag kis példányszámban, mindössze 992.000 darabban.

Tisztelt Olvasóim eddig észrevehették, hogy az aránylag magas példányszámok ellenére tévnyomatokat nem találunk. Az alábbi elfogazás az egyetlen rendellenesség, amely eddig feltünt.

41. ábra: Az 1946. jan. 7-én kiadott 240 pengős bélyeg négyesblokkban, látványos elfogazással.
Példányszáma:992.000 db

Egyedi felhasználási lehetősége itt is exotikus: 3. súlyfokozatú (250-500 gramm) távolsági levélként, illetve 6. súlyfokozatú (500-1.000 gramm) nyomtatványra lehetett alkalmazni. Ennek megfelelően ritka bélyeg. Egy színes bérmentesítésű darabon tudjuk bemutatni, ami úgy szintén nagyon érdekes. A Magyar Jelzálog Hitelbank postafelelőse (minden nagyobb cégnél a kimenő és a beérkező postát külön alkalmazottak kezelték) *„Bélyegeket kérem nagyon szépen/ Köszönettel”* megjegyzéssel kérte vissza a frankatúráját, amely csakugyan látványos és értékes volt. Közel 2 hónap telt el a 30 pengős és a 240 pengős bélyeg megjelenése között. A 3.000 pengős vidékre szóló levél megint csak ötszínű bérmentesítéssel

dicsekedhet, melybe a 240 pengős bélyeg is be lett építve. (Több ilyen „visszakért” borítékot is ismerünk.)

42. ábra: 1946. febr. 15-én Budapestről Pestszenterzsébetre (akkoriban még nem tartozott Bp-hez) feladott távolsági levél ötszínű bérmentesítéssel a 7. tarifa szerinti 3.000 pengős bérmentesítéssel

A következő váratlan és óriási, de nyugtalanító szenzáció 3 nappal később történt. A beavatottakon kívül álló, nálunk, kis bélyeggyűjtőknél hallatlan izgalom állt elő. Egyszerre 3 bélyeg jelent meg, még mindig az Újjáépítés sorból, 12, 24 és 140 pengő névértékkel, állítólag kis példányszámban. Újjáéledt életkedvünk a rengeteg decemberi bélyeg kiadása által kiváltott letargiánkból.

43. ábra: Az 1946. jan. 10-én kiadott 12, 24 és 140 pengős bélyegek. Példányszámuk:510.000, 500.000 és 490.000 db

Újjáéledt a zsibvásár a 4-es Posta bélyeggyűjtő ablakánál. Boldogan hordtuk haza megint ívszámra az iskolai rajzos mappában a szabadon kapható íveket, melyeket, mint ultimativ ritkaságnak véltünk. Legalábbis azt mondták a rémhírek. Nem gondolkodtunk el azon, hogy ha olyan ritka, akkor hogyan lehet korlátlanul kapni? És megint csak, mire jó egyáltalán? Utóbbi kérdést csak a haladóbb gyűjtők tették fel csendben maguknak, mert az időközben már érezhető infláció miatt pl. a 12 pengős értékre már sok szükség nem volt.

Ma már tudjuk, hogy ezen bélyegek utólagos kinyomtatására azért volt szükség, mivel azokat már előzőleg az UPU-nak bejelentették, így ki is kellett azokat adni. Valószínűleg a várható spekuláció miatt adták ki azokat félmilliós példányszámban. Levélpostai felhasználás gyakorlatilag nincsen. Ne felejtsük el, akkoriban a futott levél nem volt keresett, mindenki a „használatlan" bélyegeket gyűjtötte. Így megintcsak a véletlennek köszönhetjük egy-egy levél létrejöttét. Mint majdnem unikális ritkaságot hadd mutassak be egy ilyen levelet. A frankatúra 316 pengőt tesz ki, az 1946. február 8-án érvényes 7. tarifa TI. 3.000 + Ajl 6.000 = 9.000 pengő voolt, így a különbözet 8.684 pengő „beszedett díj". A nagyrécsei postahivatal igazolásával, az ottani körjegyző privát levelezéséből. Nem filatelista küldemény!

A feladó a Posta Bélyegértékesítő Irodája által (ld. 40. ábra) valószínűleg megkaphatta a bélyegeket, majd minden hírforrás hiányában a látszólag felesleges kiscímletű darabokat ilyen módón értékesítette. Ezt a nagy ritkaságot vagy 20 éve Visnyovszki Gábor engedte át nekem. Ő évtizedek alatt csak ezt az egy levelet találta, ez a ritkaság szempontjából mindent megmond. Annál inkább örülök, hogy a kis tallózás egyik tetőpontjaként ezt a levelet bemutathatom.

44. ábra: 1946. febr. 8-án Nagyrécséről Kecskemétre küldött ajánlott levél 316 pengő értékű bélyeggel és 8684 pengő készpénzes bérmentesítéssel, összesen 9.000 pengő díjjal a 7. tarifa szerint.

Az ilyen esetekben a készpénzes feljegyzés mellé a postahivatal négy számjegyű hivatali számát kellett lebélyegezni, azt aláírással igazolni, majd a hely-kelet bélyegző ismételt leütésével az egész folyamatot igazolni. A kis postahivatal tisztviselője példás pontossággal látta el a feladatát. Hátoldalon a kecskeméti érkezési bélyegzés: 46. febr. 10.

Ezen nagy csalódásunk után, hogy meggazdagodásunk a bélyegek útján megint füstbe szállt, abbahagytuk az Újjáépítés sor bélyegeit összevásárolni. Úgy tűnik 2 hónapos pergőtűz után a Posta is befejezte a sor kiadását. A 4-es Posta bélyeges ablakánál helyre állt a forgalom, egy-két gyűjtő csellengett most már csak arrafelé.

Alig vettek tudomást arról, hogy közel egy hónap után, 1946. február 5-én még egy – szerintem nem tervezett – bélyeg adatott ki, 3.000 pengő névérték-

ben. Ez a bélyeg teljesen rendhagyó volt a többi Újjáépítés bélyegekkel szemben.

1. A bélyeg felhasználható volt! Egyes frankatúrával vidéki levelekre, ajánláshoz 2 db felhasználásával (6.000 pengő) és ötös csíkban külföldre (15.000 pengő)
2. Másrészt az íveket sima 100-as darabszámban nyomták, azaz nem volt többet variálás a fordított 50 db-os ívféllel.

Ezzel persze nagy félreértéseket okoztak a gyűjtőknek, akik ezután mindig a 3.000 pengős fordított párokat is reklamálták a fordított páros sorokhoz és nem tudták megérteni azt, hogy miért nem vehetnek abból is. Bélyegkereskedők egész generációjának nőtt ősz haja e bélyeg miatt.

45. ábra: Az 1946. febr. 5-én kiadott 3.000 pengős bélyeg. Példányszáma:2.989.000 db

Mivel filatéliailag teljesen érdektelen bélyeg, korlátlanul felhasználták látványos tömeges frankatúrákra. Hadd mutassak be egy ilyen külföldre szóló ajánlott levelet 15x3.000 = 45.000 pengő tömeges bérmentesítéssel A levél előoldalán az obligát kék kereszt, amely minden Angliába menő ajánlott levélen szerepelnie kellett, a megkülönböztetés végett.

46. ábra: 1946. febr. 9-én Budapestről Londonba küldött ajánlott levél. Levéldíj: 15.000, ajánlás 30.000 = 45.000 pengő

A következő levelezőlap azért érdekes, mivel a 8. tarifa szerint van bérmentesítve (15.000 pengő), de a 9. tarifa első napján lett feladva, amikor már az ott

lévő bélyegek duplája kellett volna. Mivel a lapon a bélyegeket a megírás előtt már felragasztották (előrelátó helykiszámítás a megírásnál), valószínűleg egyenesen a postaládába dobták. Az ilyen küldeményeket másnap a posta még elfogadta (türelmi idő).

47. ábra: 1946. márc. 16-án Kecskemétről Miskolcra feladott levelezőlap a 8-as tarifa szerint bérmentesítve, a 9-es tarifa első napján.

Ezzel lassan elérjük a bélyegek felhasználhatóságának a természetes határait. Egyike az utolsó leveleknek az alább bemutatott. Egy ajánlott belföldi levél bérmentesítési lehetőségét mutatja be Újjáépítés bélyegekkel 20.000 pengő levéldíj és 40.000 pengő ajánlás, összesen 60.000 pengő, amit a feladó a hátoldalon egy 20-as 3.000 pengős blokkal oldott meg. Ez az adott hely maximális kihasználása. Kizárólag az Újjáépítés sorból álló magasabb összegű bérmentesítésekről nem tudok. Ennél magasabb bérmentesítések a Lovasfutár és a későbbi sorok bélyegeivel létezhetnek.

48. ábra: Ajánlott levél hátoldala Nagykanizsáról Pécsre 1946. március 2-án feladva. A 8. tarifa szerint 20.000 volt a levél viteldíja és 40.000 pengő volt az ajánlási díj. A szerző által ismert legmagasabb összegű Újjáépítés frankatúra.

Kedves Gyűjtőtársaim, Tisztelt Olvasók!

Az Újjáépítés bélyegekről tudomásom szerint első ízben készült összefoglaló, amiben igyekeztem a kiadás minden szempontjára kitérő válaszokat adni. Ez a munka számomra is új volt és rendkívül izgalmas is volt egy klasszikus gyűjtő szemével és tapasztalataival egy „modern” (70 éves) témába bedolgozni magam. Az akkori 12 éves fejjel megélt kalandok és az akkori szemmel levont következtetések számomra is egy érdekes kombinációt nyújtottak.

A kiadással kapcsolatos észrevételeim sem a Postával, sem a Monográfiával összefüggésben nem kritikaként értendők. Sőt, nagy tisztelettel adózok minden

akkoriban élt és dolgozó postai alkalmazottnak. Hatalmas, szinte emberfeletti munkát végeztek az akkori szörnyű keretek között dolgozók az Állami Nyomdától kezde a levél kézbesítéséig. Köszönet nekik!

A Monográfia szerzői is nehéz helyzetben voltak az 1960-as években. Míg a bélyegekről szinte minden információjuk megvolt, addig nem volt még elég áttekintésük a futott levelekről. Így először Visnyovszki Gábor nevéhez fűződik a futott levelezési anyag értékelése, a Magyar Bélyegek Kézikönyvében, amelyik 1986 óta továbbra is érvényes! Az inflációs tarifák közül az 5.től elvileg a 11.ig, gyakorlatilag azonban csak a 9.ig történt a felhasználás csupán az Újjáépítés bélyegekkel.

E kiadást több szempontból is fel lehet dolgozni. Tarifa-elsőnapok, türelmi idők, az egyes tarifák szerinti bérmentesítések, vegyes bérmentesítések más kiadásokkal, bel- és külföldi levelezés, stb. Az általam választott megoldás viszont a leglátványosabb, informatív, történethű és olvasmányos megoldás és remélem tetszik (tetszett) a Tisztelt Olvasónak is.

EPILÓGUS

Nem tudom megállni, hogy ne mutassam be az egyik kedvenc darabomat e kiadásból. Egy elsőrangú történelmi dokumentum. A Pálffy család 1945-46-os levelezését vagy 15 éve a bécsi Dorotheumban árverezték egy cipős-dobozban. Mivel a Pálffy levelezés az 1867 évi 50 kr-osok levelei idejéből mindig nagy lázt váltott ki bennem, így megvettem ezt a tételt, ahonnan az alábbi levél is származik. Ez a család a Pozsony vidéki származású sarjainak a háború utáni sorsát dokumentálja, amikor is először az észak-ausztriai Heidenreichsteinbe menekültek, majd a tiroli Kitzbühelben a francia csapatoknál dolgoztak.

A levelet 15.000 pengő helyett csak 13.000 pengővel bérmentesítették. Valószínűleg a feladáskor elszámolták magukat az 1.000 pengős bélyegek darabolásakor, így egy portós Újjáépítés nagy ritkaságú levél lett belőle. (A feladó a gróf Pálffy család pesti ügyvédje, egy rendkívülien korrekt valaki volt!)

49. ábra: 1946. febr. 5-én Budapestről Ausztriába feladott külföldi levél az előírt 15.000 pengő viteldíj helyett 13.000 pengő (a hátoldalon még 10 db 1.000 pengős bélyeggel) bérmentesítéssel, amelyet Ausztriában 4x20 pfenniggel megportóztak. (Mint Újjáépítés küldemény külföldi portózással – rendkívüli filatéliai csemege)

Ami miatt viszont be szeretném mutatni az a belsejében található pesszimista hangú levél gróf Pálffy Károlynak, amit kérem a Tisztelt Olvasót, búcsúzóul átolvasni szíveskedjék (a 4 oldalas levél első és második oldalából mutatok be részleteket, a másik két oldal inkább már személyes vonatkozású). Ritkán találni az akkori 1946-os helyzet ábrázolásában találóbb leírást. Ez is hozzá tartozik a kor megértéséhez.

Emlékezzünk őseinkre ….

tadtam a szomoru üzenetet.Azt merem állitani, hogy találkozni még véletlenül is nehéz azokkal,kiket ismerünk. Az emberek eltünek,-Buda kihalt város,melyben lehetetlenül öltözve,kopottan,rongyosan rohanva sietnek a járókelők és háti zsákjukban cipelik a nehezen beszerzett pár darab fát vagy a még keservesebben vásárolt élelmit .Az emberek magukra aggatják,amijök megmaradt,-Idős uri dámák feltezett nadrágban , fiatal nők endulált fejjel,egykori balatoni strandnadrágra fityegő bunda-rendesekben sietnek hivatalba vagy üzletbe. Ezt csak azért irom le,mert illusztrálja, mily szegényes lett a társadalom minden jelentkezése. Szoktam megfigyelni a tájékon lakókat és szomoruan állithatom, hogy ugy "néznek ki",mintha a Lipótmezőről kerültek volna erre.A legtöbb ember évtizedeket vénült és mondhatom, hogy a mai nemzedék élete hihetetlen megrövidült. Intelligens emberek irása rossz,- boltban,postahivatalban,bankokban látom, alig tudnak ugy számolni,mint egy negyedéves elemi iskolás,-lehangolóan feledékeny és szórakozott a legtöbb budai...

Nem csoda.Naponta fogy és szenved az ártatlanja. Csak egy hete, hogy egy négy emeletes bérház,melyet lakhatónak találtak, reggel hatkor a téli szélben összedőlt,mint egy kártyavár.Egypáran a törmelékben lelték végüket. Itt történt a szomszéd IV. Béla király/ Attilla/uton. Hétfőn a várban a bécsi kapunál törmeléket szedtek szegény amatőr-munkaszolgálatos "tüzszerészek".A törmelékben megbujt akna felrobbant,-3 diplomás szolgálatost összetépett.A szomszéd ág.ev. népiskola sok tanulója repeszektől véresre sérült. Tul Pesten a Körönd felett egy megszálló avion manövrirozott.Lezuhant,-kiömlő benzinje házakat gyujtott fel és megölt egy anyát...Jelentéktelen helyi események,de sirnivaló,miker rádiónk este bemondja : " egész magyar földön 7oo,ooo.-nél több árvát irtak össze... különben talán felösleges ily helyzetrajzot adni,miker bizonyára dr.M.Gy. eléggé beszámolt mindenről...

Még nehány emberről,kiket bizonyára méltóztatott is -

Az 1971-ben indított lap félévente jelenik meg, az 1991-ben kezdődött húsz év szünet után
2011-től a Mafitt tagdíjfizető tagjai számára szükséges mennyiségben magyar,
és párhuzamosan angol nyelven is (e nyelvi mutáció 50 alatti példányszámban.)

Újságunk teljes tartalma és digitális lemezmelléklete a Mafitt honlapjáról letölthető.

www.mafitt.hu

The numbers of this journal are given on our website.
With our authors' permission the contents are listed there.

XXVIII. évfolyam

ISSN 0324–4806

Magyar Filatéliai Tudományos Társaság
Hungarian Society for Philatelic Researches

H-1074 Budapest, Harsfa u. 47. www.mafitt. hu e-mail: info@mafitt.hu

Ára: 1.800 Ft

A Philatelica díjai − Awards of Philatelica

2013.
LS

2014.
LS

2015.
LS

A Mafitt nevének angol fordítását e kiállítások idején helyesbítettük
The Mafitt's name in English was corrected these years

A Philatelica nyomdai kivitezéséhez a **Gervay Mihály Magyar Postatörténeti Alapítvány** nyújt támogatást-